

РЕЦЕНЗИЯ

от

Доц. д-р Мария Димитрова Великова

член на научното жури, съгласно съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” № 1429 от 16.11.2016 г.

за дисертационния труд на тема **„Иновационни подходи за усъвършенстване на управлението на предприятията от агропромишления комплекс на Република Казахстан” (Западноказахстанска област)**

разработен от Кирмизи Рахимбаева

за присъждане на образователна и научна степен “Доктор“, докторска програма „Икономика и управление” към Професионално направление 3.7. „Администрация и управление”

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: Проф. д-р Павел Павлов

Настоящата рецензия е изготвена в съответствие със Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложение на ЗРАСРБ и Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките” на ВСУ „Черноризец Храбър”.

Темата на дисертацията е **актуална и значима**, което се определя от необходимостта да се проследи, систематизира и анализира сложната съвкупност от фактори, обстоятелства и практики, които обуславят използване на иновационни подходи за подобряване на управлението на предприятията от агропромишления комплекс на Република Казахстан.

Като отчита теоретичните дискусии по повод на иновациите и иновационното управление, спецификата на тяхното проявление за развитие на агропромишления комплекс на Република Казахстан, докторантът осмисля и систематизира съществуващи проблеми и прави аргументирани предложения за тяхното разрешаване.

Дисертационният труд с обем от 174 страници се състои от увод, три глави, заключение, списък на използваните източници и три приложения. Съдържанието на главите се разделя на отделни части, в края на всяка глава са направени конкретни изводи. Основният текст съдържа 13 таблици и 7 графики.

Списъкът на използваните източници се състои от 144 заглавия на български, руски и английски език.

Структурата на дисертационния труд е **съобразена** с поставените **цели** и **задачи** на изследването.

Следва да се подчертае научната добросъвестност на докторанта, който коректно посочва степента, в която този проблем е поставен и разработен в научната литература, както и нормативната база, която регламентира тази област.

I. ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Обосноващите в **увода** въвеждащи компоненти на дисертационния труд създават предварителна **позитивна нагласа** към вложеното от докторанта усилие при изследването на тази актуална, и в същото време интегрирана и с други области на знанието тема, което по своя замисъл е твърде амбициозна и сложна.

В **първа глава** авторът демонстрира необходимата теоретична подготвеност, което е едно от изискванията към тази образователна и научна степен. Акцентът е поставен върху критично осмисляне на теоретичната дискусия за иновационно управление на предприятията от аграрния сектор. Към разбирането на същността на икономическите категории „иновации“ и „иновационен процес“, „иновационно развитие“ и „икономически ръст“, разгледани в тяхната взаимна връзка и обусловеност, е потърсен ракурс към класификация на иновациите, която отразява специфични особености на развитие на агропромишления комплекс на Република Казахстан.

Специално място в тази глава се отделя на методите и индикаторите за ефективност на иновационната и инвестиционната дейност, като особено внимание е отделено на обосноваване на ефективността от внедряването на иновационни промени като един от иновационните подходи на управление на предприятията на агропромишления комплекс на мелиорирани земи.

При разглеждането на темата правилно стига до извода, че съвременният етап на развитие на предприятията на агропромишления комплекс изисква ускоряване на научно-техническия прогрес, в който най-важна роля играе внедряването на иновационни промени в процеса на управление на това развитие. По мнението на автора обаче в Република Казахстан на практика отсъства балансирана иновационно-инвестиционна политика на държавата, която да стимулира развитието на иновациите в аграрния сектор, поради което е обосновал необходимостта от разработване и внедряване на стопански механизъм за управление на предприятията от агропромишления комплекс, в т.ч. на тези, които осъществяват дейността си върху мелиорирани земи.

Във втора глава са изследвани особеностите, проблемите и предизвикателствата пред дейността на предприятията на мелиорирани земи в Западноказахстанска област. Определени са ключови фактори, влияещи върху активността на инвестиционната дейност на

предприятия от агропромишления комплекс на Западноказахстанска област. Изведени са приоритетни направления за привличане на инвестиции. На тази основа е направена комплексна оценка и са открити няколко иновационни подхода за усъвършенстването на управлението на предприятията на агропромишления комплекс.

В резултат на проведено емпирично изследване авторът установява, че предприятията на агропромишления комплекс на мелиорирани земи притежават достатъчно иновационен потенциал, необходим за реализирането на възможностите, но нямат ефективен механизъм за функциониране и развитие на извън земеделските стопанства, в частност, в стопанствата на дренажната мрежа, на всички равнища на държавно управление.

Изводът, до който докторантът достига за необходимостта от адаптиране към пазарните условия по отношение на собствеността и поддръжка на качествено ниво на междустопанските мелиорирани системи на предприятията на агропромишления комплекс потвърждава авторовата теза за потребността от въвеждане на иновационно-инвестиционни подходи на функциониране, които биха улеснили реализацията на потенциала на предприятията в производството на селскостопански продукти.

В съдържателно отношение изложението в **трета глава** се явява естествено продължение на предходните анализи. Основателно акцентът е поставен върху възможностите за функционално и организационно усъвършенстване на управлението и развитието на предприятията от агропромишления комплекс на Република Казахстан, сред които, като особено значим, е открит процесът за иновационно преобразуване и внедряване на стопанския механизъм за управление на институционално, управленско и организационно равнище.

Основавайки се на резултатите от направените анализи и оценки, авторът е разработил иновационен модел за управление на предприятията от агропромишления комплекс на Западноказахстанска област. Моделът има вероятностен характер и представя опростено конкретни управленски ситуации, както и факторите на влияние върху процеса на създаване на иновации в сложни механизми за управление. Създаването на модела се базира на определена последователност на операции и използване на специфични инструменти за управление.

В своята цялост моделът представя състоянието и тенденциите в развитието на аграрния сектор в Западноказахстанска област, определя концептуално възможните пътища за по-нататъшна модернизация и последователно въвеждане на научнообосновани точки на бифуркация, т.е. на икономически механизми, които ще помогнат да се промени икономическата ситуация.

Заклучението следва логиката на изложението по структурните раздели.

Позицията на докторанта е изразена под формата на изводи и препоръки, адресирани главно към управляващите и към институциите, които имат пряко влияние върху развитието на предприятията от агропромишления комплекс на Република Казахстан.

II. ПО-СЪЩЕСТВЕНИ СИЛНИ СТРАНИ И РЕЗУЛТАТИ С ПРИНОСЕН ХАРАКТЕР НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Като по-съществени силни страни в дисертационния труд могат да се открият:

- Проследена е логическата връзка между понятия и категории, свързани с теорията и практиката на иновациите и иновационното управление в интердисциплинарен аспект.
- Идентифицирани са ключови проблеми, дефицити и постижения в действащата система за управление на предприятия от агропромишления комплекс на Република Казахстан.
- Предложени са подходящи методи за оценка и инструменти за управление на иновационно-инвестиционната дейност на предприятията от агропромишления комплекс на Западноказахстанска област, осъществяващи дейност на мелиорирани земи.
- Изследвани са възможности относно приложимостта на обоснования от докторанта иновационен модел за насърчаване на иновациите в предприятията от агропромишления комплекс на Западноказахстанска област, които могат да бъдат полезни и за останалите области на Република Казахстан.

Справката за приносите отразява изводите и резултатите до които докторантът е стигнал в проучването си. Приносите са негово лично дело и имат характер на **обогатяване** на съществуващата теория и методология на иновационното управление.

III. АВТОРЕФЕРАТ И ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторефератът отразява релевантно структурата и съдържанието на труда и акцентира върху най-важните моменти, резултати и изводи от изследванията.

Изпълнено е и изискването към защитата на дисертационния труд докторантът да е публикувал частично своите проучвания в специализирания печат или в научни форуми. Той представя три публикации, които са по тематиката, обект на настоящата дисертация.

IV. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ, ПРЕПОРЪКИ И ВЪПРОСИ КЪМ ДОКТОРАНТА

С оглед на подобряване на крайния изследователски продукт на докторанта, имам следните бележки и препоръки:

- Целесъобразно би било още в увода да се представят аргументи относно информационното осигуряване на изследването.

- Част от включените в библиографската справка и цитирани литературни и нормативни източници, стратегически и програмни документи биха могли да се осъвременят. Необходимо е да се уеднакви подхода за цитиране (в скоби или „под линия“).
- Постигнатите резултати и изводи биха могли да бъдат по-добре систематизирани в заключението. Би било удачно групирането им по направления (например: теоретични, теоретико-приложни, приложни).
- Дисертационният труд би могъл да бъде оформен по-старателно и прецизно.

Посочените бележки и препоръки не намаляват достойнствата на дисертационния труд, а са насочени към повишаване степента на неговата приложна полезност.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изложеното до тук ми дава основание да приема дисертационния труд за завършен, съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника към него. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да **гласува за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“** по докторска програма „Икономика и управление“ на **Кирмизи Рахимбаева** за разработения от нея дисертационен труд „Иновационни подходи за усъвършенстване на управлението на предприятията от агропромишления комплекс на Република Казахстан“ (Западноказахстанска област).

Рецензент:

Доц. д-р Мария Великова

29.11.2016 год.